

## Franckesche Stiftungen zu Halle

# Considerationes Modestae & pacificae Controversiarum De Justificatione, Purgatorio, Invocatione Sanctorum, Christi mediatore, & Euchariastia

Forbes, William

Helmstadii, A. MDCCIV.

VD18 11391456

Caput II. De natura fidei iustificantis.

---

### Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

### Terms of use


All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-219598

omnibus fidelibus, sed quibusdam tantum, initio quidem multis, postea vero paucioribus, nunc autem paucissimis, aut fere nullis. Pag. 3.)

*Fides προσωρινή*  vel temporaria, sive potius τῶν προσωρινῶν & temporariorum, qui, ut S. Lucas c. 8. 13. ait, ad tempus credunt & tempore tentationis recedunt, vera fides est & non simulata, ejusdemque speciei cum fide justificante, quicquid quidam contra sentiant. Neque enim essentialem fidei distinctionem constituit inconstantia vel constantia credendi, cum ad essentialiam rei non faciat duratio. Distinctionem hanc non nisi ii probant Protestantes, qui fidem veram & justificantem amitti non posse contendunt: quod dogma plurimi alii Protestantes docti & moderati rejiciunt. Qua de re fusius infra. Restat, ut de fide justificante dicamus.

## CAPUT II.

### De natura fidei justificantis.

**F**ides justificans proprie non est notitia, sed haec illius est antecedens: \* fides enim proprie assensus est, & quidem assensus certus atque firmissimus, ob auctoritatem primae veritatis. Assentiri autem Dei verbo mysteriisque eodem contentis sine notitia & intelligentia, saltem aliquali & secundum τὸ ὅτι, non possumus, ut dicitur sensus communis. Exactam & explo-

\* Fides proprie assensus est J. Bellarm. l. 1. de Justif. c. 4. p. 299.

exploratam intelligentiam mysteriorum, etiam quoad τὸ διότι, a Protestantibus ad fidem justificantem exigi, mera est calumnia. De fide implicita, de qua hodie inter partes controversatur, quomodo intelligenda & quatenus admittenda sit, non est nostri instituti, nunc differere. Conferantur, qui hodie controversias fidei copiosius (utinam & solidius!) tractant. Fidem explicitam primorum & fundamentalium articulorum, qui symbolo apostolico continentur, omnibus christianis, quantum cujusque capacitas fert, necessariam esse, docent Romanenses, & quidem recte. In reliquis articulis sufficere aiunt \* fidem implicitam communi fidelium plebi, & si credant, quicquid S. mater Ecclesia rom. credit, & credendum tenet; sed hujusmodi fides, si modo fidei nomen coecus assensus & stupor mereatur, hoc tristi & infelici seculo non est facile admittenda. Nam quot, proh dolor, errores, si non contra fidem, saltem præter fidem, sub nomine tamen fidei, communiter hodie in ecclesia rom. docentur, & tanquam fidei articuli omnibus obtruduntur! Pag. 4.) Verba illa Bellarminide Justif. l. i. c. 7. *Fidem melius per ignorantiam, quam per notitiam desiniri*, licet valde cruda sint, & incommode ab illo prolata, quia tamen limitate & comparate tantum dicta videntur, non esse adeo odiose exagitanda duco, quemadmodum hodie fit a compluribus Protestantibus.

A 3

Neque

\* Fidem implicitam ] Autor Compendii Reg. fid. cathol. Veronianac. 219.

Neque etiam fides justificans proprie est fiducia, sicut permulti contendunt, ipsam formam, & quasi animam fidei salvificæ in fiducia constituentem. Non est fiducia specialis misericordia sive remissionis peccatorum ante acceptæ. Hæc enim fiducia, vel etiam, si vis, assensus, quo speciali quadam applicatione singulatim quisque credit aut certo statuit, sibi esse remissa peccata, non est fidei justificantis forma, sed quoddam tantum, consequens & effectum, & non fidei solius, sed & aliarum virtutum fidem comitantium; neque etiam necessarium aut inseparabile effectum, ut suo loco dicemus. Quis enim certo statuere potest, sibi peccata remissa esse, nisi ante crediderit, Christum esse salvatorem mundi, eique omnino parendum esse? Praeterea diffiteri non possunt Protestantes, neque ulli christiani, remissionem peccatorum esse fidei consequens & effectum, quandoquidem per fidem impetratur, sicut dicitur: *Vt accipiant remissionem peccatorum per fidem, qua est in me.* Act. 26. 18. Ac proinde fides justificationem, ordine saltem naturæ & causalitatis, etsi non tempore, antecedit. Perperam igitur fides justificans definitur, Fiducia peccatorum in praeterito remissorum. Videatur apost. ad Eph. 3. 12. ubi diserte fiduciam fide posteriorem statuit: *In quo habemus aditum cum fiducia per fidem ipsius.* Nec est fiducia, qua quisque nostrum credit, nobis remitti peccata in praesenti,\* prout alii volunt, prioris sententiae absurditate perspecta: (vide

Cen-  
 \* Prout alii volunt ] G. Calixt. Confid. doct. pontif., 16.

Cen-  
 pe-  
 tum  
 tori  
 &  
 can-  
 sive  
 jed-  
 ced-  
 illu-  
 tell-  
 obj-  
 sicu-  
 nit-  
 Ch-  
 ind-  
 fid-  
 aff-  
 rem-  
 esse  
 fidei  
 tur-  
 lib-  
 pro-  
 fid-  
 pri-  
 str-  
 red-  
 ne-  
 pe-  
 na-

Censuram Confess. Remonstr. pag. 159. aliosque permultos) nam fides justificans est instrumentum vel medium, per quod remissionem peccatorum consequimur: quocirca causa ejusdem, & ordine naturæ saltem prior. Deinde si dicamus, fide justificante credi, peccata esse remissa, si in præsentem remitti, remissio semper fidei objectum statuitur, ac proinde natura fidem præcedit: neque enim objectum efficitur per actum illum ipsum, cujus est objectum; quia actus intellectus vel voluntatis, saltem creatæ, non facit objectum suum, sed illud semper præsupponit: sicut visio non facit objectum visibile, sed supponit illud.

pag. 5.)

Doleo igitur, Danielem Chamierum virum alioquin nec indoctum nec indifertum, Panstrat. suæ Cath. tom. 3. l. 13. de fide c. 6. adeo inconsiderate has ipsas ob rationes affirmare n. 3. *fidem justificantem si non tempore, saltem ratione, sequi justificationem*, & n. 4. *fidem non esse causam justificationis*. Itaque dicit, *fidem justificare, non quia efficiat justificationem, sed quia efficitur in justificato & requiritur a justificato*. Et rursus lib. 22. cap. 12. Haec absurdissima sunt, neque protestans quisquam sanus & sobrius negaverit, fidem esse causam justificationis efficientem, non principalem quidem, neque meritoriam, sed instrumentalem, qualem particulæ EX & PER (ut recte ex apostolo Rom. 5. 1. & 3. 30. urgent Romanenses) significant, ac proinde justificatione semper ordine naturæ priorem esse. Vid. G. Dounamum de Fœdere gratiæ, cap. 8. p. 95. 96. Por-

ro, qui contendunt, *fidem justificantem esse fiduciam remissionis peccatorum, ut factae, sive in praeterito, sive in praesenti*, non solantur afflictae mentes, quemadmodum existimant; sed plurimis consolationem omnem eripiunt plane, & in desperationis gurgitem tantum non demergunt. Quot enim piaae animae promissionibus evangelicis firmiter & ex animo credunt & assentiuntur, atque etiam in Christum unum & unice recumbunt, quibus tamen peccata sua remissa esse non sit certo, nedum fide divina persuasum, quanquam id unum omnium maxime vellent? Destituuntur ne hi fide faultari ac proinde salutis incapaces sunt? Absit, ut hoc dicamus. Vide \* Mayerum anglum in cap. 2. Iac. v. 19. p. 30. 31. aliosque. Neque etiam fides justificans proprie est fiducia veniae peccatorum & aeternae salutis per & propter Christum *obtinendae*, prout alii paulo moderatiores volunt; nam & haec fiducia ex fide nascitur, Eph. 3. 12. atque in voluntate est, cum fides in intellectu sit sita. Verum quidem est, ista duo in justificatione peccatoris nexu individuo semper esse conjuncta; unde & saepe in scriptura *fidei* nomen pro fiducia usurpatur; quod etiam multi Romanenses confitentur, teste Suarezio disp. 1. de Fide, sect. 1. n. 5. & de Gratia lib. 8. c. 15. n. 2. & res per se clara est; non tamen propterea ista duo confundenda sunt. Confusio rerum  
 distin-

■ Mayerum anglum ] Hic Mayerus, praenomine Johannes, commentatus est etiam in IV. Evangelistas, Acta & Epistolas Paulinas,

distinctarum multas, pro dolor, lites minime necessarias cum in hoc argumento, tum etiam in aliis, peperit, atque indies parit fovetque in ecclesia.

Pag. 6.)

*Distinctionem fidei & fiduciae*, praeter multa scripturae loca & Patrum testimonia, quae vulgo citantur ab iis, qui de rebus hisce fusius disputant, & ad quae a contra sentientibus nihil praeter mera *ἄπιστοις*, & inanes rationes haecenus allatas, reponitur, distinctionem, inquam, hanc suis etiam suffragiis comprobant plurimi doctissimi Protestantes, licet non omnes eadem mente & ratione. Videatur Beza in annot. ad Eph. 3. 12. P. Martyr in c. 11. ad Rom. tract. de Justificatione pag. 520. Richardo Smith, anglo romanensi, distinctionem hanc urgenti ex loco ad Eph. saepius citato, ultro concedit, *fidem & fiduciam differre*, deinde benigne illorum theolog. protest. qui ista confuderunt, verba explicans, inquit: *Quid aliud ferme sibi vult Philippus aliique nostri fideles doctores, cum fidem, qua justificamur, appellane fiduciam, nisi eam non esse mortuam, non ignavam, non humanam persuasionem, sed tam vehementem assensum, ut ipsam fiduciam habeat quam intimam & conjunctissimam?* Zanchius in locum ad Eph. 3. 12. & in Miscellaneis, p. 488. ubi affirmat, eandem fuisse Bucerii sententiam multis ab illo demonstratam in lib. de Reconciliatione ecclesiae art. de Justif. Piscator Resp. ad Duplic. Vorstii parte 2. p. 294. & in Exegesi aphorismorum pag. 206. J. Rivius de Mysterio redemptionis, lib. 3. pag. 237.

Λ §

Jac.

Jac. Ad Portum, theologus lausannensis, in Defensione fidei orthod. contra Ostorodum cap. 30. Ex quibus verbis (Eph. 3. 12.) luculenter, inquit, apparet, verum esse id, quod praestantissimi theologi, Calvinus & Beza, observarunt, nempe fiduciam a fide, tanquam effectum a causa, differre, ac proinde a nonnullis perperam confundi, quamvis illa duo indissolubili nexu, quoties de fide justificante agitur, cohaereant. Ibidem & fuse docet, haec duo differre, non tantum ut causam & effectum, sed etiam subiecto, actu, & objecto, & tandem sic concludit: *Qui aliter sentiunt, atque haec confundunt, summis difficultatibus se involvunt, ex quibus se expedire nequeunt.* Theologi remonstr. in Epist. ad externos, pag. 85. 86. in Scriptis synodalibus historicis, pag. 108. in Confes. sua cap. 11. sect. 2. & Apolog. pro Confes. 5. pag. 109. &c. (a) Archiepiscopus Spalatensis de Repub. eccles. lib. 7. cap. 11. n. 205. Jacksonius anglus de Fide justif. pag. 108. Chibaldus itid. anglus, in Fidei Exam. cap. 3. prolixè refellit sententiam, ut appellat, Lutheranorum, (quam etiam multi alii in eodem luto cum illis haereant) qui fidem justificantem per fiduciam remissionis peccatorum acceptæ definiunt; errat tamen & ipse cum multis aliis, (vide (b) Pembrum in Vindiciis gratiae, pag. 257.) quando fidem justificantem definit per fiduciam, qua in Christum

recum-

(a) Archiep. Spalat. ] M. Ant. de Dominis.

(b) Pembrum ] Quem Königius in Biblioth. V. & N. vocat Pembrum, nec sane male; quoniam Pembre Anglis pronunciat, ut Germanis Pembr. Opera ejus prodierunt anglicano idiomate Londini, A. 1635.



recumbimus pro gratia & salute per eum obtinenda. Vide Georg. Dounamum de Fœdere gratiae cap. 8. pag. 77. 78. & in Appendice 7. pag. 211. fuse hac de re contra Pemblium differentem. Plures non est necesse in re tam aperta nominare.

Pag. 7.) *Fides justificans*, distincte & theologice loquendo, nihil aliud est, quam assensus animi firmus ac certus a Sp. S. per verbum eductus, quo omnia a Deo in scripturis revelata, ac praesertim de mysterio redemptionis & salutis nostrae per Christum factae, verissima esse statuimus, propter auctoritatem Dei revelantis. Proinde in se & essentia sua spectata, nihil est aliud, quam fides catholica, quae & ipsa proculdubio hominem justificat, si caetera omnia ad justificationem necessaria, ei adsint. Ejusque *subjectum* est intellectus, non autem voluntas; quanquam tamen credere a voluntate imperetur: est enim fides voluntarius animae assensus. Theodoretus Therap. lib. I. *Caetera potest homo volens*, (S. August. tract. 26. in Joh.) *sed credere non nisi volens*. Et cum cordi actus credendi tribuitur in scriptura, mens intelligitur; cum credere proprie loquendo nihil aliud sit, quam ei quod dicitur assentiri, illudque pro vero habere. Haec enim pluribus est demonstratum, fiduciam nullam fidei partem esse, ut *neque proprie spes est*: fiducia enim non est tantum futuri fiducia, sed etiam praesentis, veluti cum quis fudit suo robori, dum sarcinam portat, vel celeritati, dum currit; magis tamen ad spei naturam accedit, quam ad fidei. Unde dicitur esse

se

se spes roborata. Multis scripturae & Patrum testimoniis haec sententia confirmari posset, sed quia brevitati studemus, lectorem ad eos, qui hisce de rebus copiosius scribunt, remittentes, audiamus, quid plurimi etiam Protestantes hac de re sentiant. Andr. Rivetus, scriptor nuperus, in sua Controversiarum Summa tr. 4. q. 10. pag. 419. fatetur, hanc, esse quorundam Protestantium sententiam, quam nec damnare audet. Idem tamen aliorum errorem secutus, ibidem pag. 421. & in Synopsi illa vulgo jactata & trita purioris theologiae, disp. 31. sect. 14. 15. 16. 17. contendit, fidem justificantem non esse habitum unum numero simplicem absolute, sed unum aggregatione, & quodam modo ex duobus compositum, nimirum & assensum in intellectu, & fiduciam in voluntate continere. Pag. 8.) Beza in Apol. pro Justif. contra anonymum saepe idem affirmat p. 9. 33. 114. 167. edit. 1592. Jacobus Ad Portum loco supra cit. Piscator in Resp. ad Vorstii Duplicationem parte 2. p. 294. ubi loca illa Rom. 4. 20. cap. 10. 10. & Act. 15. 9. quae ad sententiam contrariam confirmandam adduci solent, non de fiducia, sed de mentis certa persuasione intelligenda esse, contendit, argumento etiam communi, sed solido usus: *Nullus habitus in subjectis, genere diversis, ut sunt intellectus & voluntas, simul esse potest.\** Gerardus Vossius in Historia Pelag. pag. 407. & seq. R. Hookerus lib. 1. de Politia ecclesiast. sect. 11. J. Camero Operum tom. 1. pag. 78. & tom. 2.

p. 359.

\* Gerardus Vossius ] Nomen ei fuit Gerardi Joannis.

p. 359. Plures non cito: neque enim necesse est in re tam clara. Quocirca Alsted. Theolog. polem. part. 7. pag. 641. inter quaestiones, quae inter protestantes theologos ventilantur, hanc ponit, n. 20. *An fides sit in intellectu tantum, vel etiam in voluntate?* Fidem quidem fiduciam, charitatem & alia dirigere & gubernare, verum est; non tamen est idcirco in earum virtutum potentiis, quemadmodum prudentia in omnibus virtutibus vim exercet suam & operatur, non tamen in omnium illarum potentiis inhaeret.

*Generale & adaequatum objectum fidei justificantis* est omnis veritas a Deo in scriptura revelata, factentibus omnibus Protestantibus: ut frustra sint Bellarm. aliique, operose hoc contra illos probantes, quod ipsi non negant. Dico, *in scriptura*: quia regula adaequata & infallibilis, cui fides salvifica innititur, in solis scripturis actu aut virtute continetur. Aliud quidem sentiunt hodie multi Romanenses contra scripturam & Patres, aliosque etiam theologos in ipsa romana ecclesia celeberrimos; sed disputatio illa non est hujus loci. *Principale tamen objectum illius*, quodque prae aliis fideles respicit in ipso justificandi actu, est Christus ut mediator, & redemptio per illum facta, ut patet ex clarissimis scripturae locis, Act. 13. 38. 39. ad Rom. 3. 21, 22. aliisque innumeris. Neque hoc negant Romanenses: quia *justificatio impii*, ut inquit Thomas 1. Summae q. 45. art. 6. *pertinet ad bonitatem & misericordiam Dei, se superabundanter diffundentem. Hanc autem non est invenire extra*  
Chri-

Chri-

Christum & salutem in illo oblatam. Stapletonus de Justif. lib. 8. cap. 12. *Fides justificans seu disponens ad justitiã, principaliter quidem respicit Christum, ut mediatorem, & redemptionem per illum factam, non tamen unicum est illud fidei justificantis objectum.* Pag. 9.)

Svarez de Gratia, lib. 8. *Fides Dei, ut justificatoris per Christum, est quasi propria fides justificans. Quod confirmat ex Paulo Rom. 4. 5. Credenti in eum, qui justificat impium, fides ejus reputatur ad justitiam, & ex Concil. trid. decreto de Justificat. cap. 6. dum post generalem fidem eorum, quae revelata sunt, additur: Atque illud imprimis, a Deo justificari impium per gratiam ejus.* Cornelius a Lapide in Rom, I. 17. n. 6. *Fides, quae inchoat justitiam, (quidni etiam, quae continuat provehitque?) proprie & proxime est fides in Christum redemptorem.* Jac. Reihingius, cum adhuc jesuita esset, & quidem non obscuri nominis in Germania, (postea enim se Lutheranis adjunxit) contra Meisnerum, ut legere est in Meisneriana Excubiæ papisticarum Depulsione, pag. 106. *Meisnerus fidem relatam, ut est apprehensio meritorum Christi, a Pontificis non agnosci scribit. Audax calumnia. Audiamus Trid. Synodum.* Deinde recitatis verbis decreti cap. 6. *Ita, inquit, si imprimis credimus, impium justificari per redemptionem in Christo, si fidimus, deum nobis propter Christum propitium fore, quemodo fidem in Christi merita relatam & fiduciam remissionis per Christum obtinendae abjicimus, & ut Meisnerus blaterat, exsibilamus? Nemo Romanensium, nisi male sanus hoc negayerit. Ut male Prote-*  
stan-